

Hana VELAJ, mag. iur.
Anamarija WAGNER, univ. mag. oec., ovl. rev. i ACCA

Rad državljana trećih zemalja u Hrvatskoj

Pravno, socijalno i porezno motrište

- I. Rad državljana trećih zemalja u RH – pravno motrište**
Hana VELAJ, mag. iur.
- II. Socijalni i porezni status državljana trećih zemalja**
Anamarija WAGNER, mag. univ. oec., ovl. rev. i ACCA
- III. Izbor iz propisa**

Zagreb, lipanj 2026.

SADRŽAJ:

I. RAD DRŽAVLJANA TREĆIH ZEMALJA U RH – PRAVNO MOTRIŠTE	1
1. Strani državljani (stranci) i Zakon o strancima	1
2. Podzakonski propisi.....	4
3. Boravak državljana trećih zemalja u RH.....	6
4. Rad državljana trećih zemalja u RH	8
5. Dozvola za boravak i rad na temelju mišljenja HZZ-a	9
5.1. Test tržišta rada – TTR	10
5.1.1. Zanimanja za koja nije obvezna provedba TTR-a (tzv. deficitarna zanimanja)	12
5.2. Zahtjev za izdavanje dozvole za boravak i rad i pozitivno mišljenje o zapošljavanju državljana treće zemlje.....	13
6. Dozvola za boravak i rad za sezonske radnike	17
6.1. Dozvola za sezonski rad do 90 dana	18
6.2. Dozvola za sezonski rad do 9 mjeseci.....	20
6.3. Izdavanje dozvole za boravak i rad s rokom važenja do tri godine.....	22
7. Dozvola za boravak i rad bez mišljenja HZZ-a	24
7.1. Dozvola za boravak i rad za državljane trećih zemalja koji se smatraju ključnim osobljem u trgovačkim društvima, podružnicama i predstavništvima	26
7.2. Dozvola za boravak i rad za državljane trećih zemalja koji se zapošljavaju u vlastitom trgovačkom društvu.....	29
7.3. Plava karta EU-a	33
8. Odlučivanje o zahtjevu za izdavanje dozvole za boravak i rad	36
8.1. Obveza izdavanja zadužnice.....	39
8.2. Znanje hrvatskog jezika i latiničnog pisma.....	40
8.3. Potvrda o zdravstvenom stanju i cijepnom statusu.....	42
8.4. Izdavanje dozvole boravka (biometrijske isprave) i boravište državljana trećih zemalja	44
8.5. Odbijanje i ukidanje dozvole za boravak i rad	46
9. Produljenje dozvole za boravak i rad	49
9.1. Produljenje dozvole za boravak i rad za sezonski rad.....	50
9.2. Produljenje plave karte EU-a.....	51
10. Prestanak radnog odnosa i dopušteno razdoblje nezaposlenosti državljanina treće zemlje	52
11. Olakšana promjena zanimanja.....	54
12. Olakšana promjena poslodavca	56
13. Dodatni rad državljanina treće zemlje	59
14. Agencija za privremeno zapošljavanje	60
15. Primjereni smještaj	61
16. Rad bez dozvole za boravak i rad ili potvrde o prijavi rada	64

17. Prava državljana trećih zemalja u RH.....	67
18. Radni odnos državljana trećih zemalja i primjena prava	69
18.1. Ugovor o radu državljana trećih zemalja	70
18.1.1. Ugovor o radu na određeno vrijeme	72
18.1.2. Ugovor o radu na neodređeno vrijeme	74
18.2. Plaća državljana trećih zemalja.....	75
18.2.1. Uredba o načinu izračuna i visini sredstava za uzdržavanje državljanina treće zemlje u RH.....	76
18.3. Određivanje visine plaće državljana trećih zemalja	79
18.3.1. Visina plaće određena odredbama Zakona o strancima.....	79
18.3.2. Primjena kolektivnih ugovora i pravilnika o radu.....	82
18.3.3. Plaća u djelatnostima u kojima nema primjene kolektivnog ugovora i primjena uredbe o načinu izračuna i visini sredstava za uzdržavanje	83
18.4. Nepuno radno vrijeme državljana trećih zemalja	86
18.5. Neplaćeni dopust državljana trećih zemalja.....	87
II. SOCIJALNI I POREZNI STATUS DRŽAVLJANA TREĆIH ZEMALJA.....	89
1. Prijava radnika stranaca u HZMO-u i HZZO-u	89
2. Obračun MIO II. stranim radnicima	89
3. Oslobođenje od plaćanja doprinosa za zdravstveno osiguranje	90
4. Ishođenje OIB-a za stranca	91
5. Obračun poreza na dohodak	92
5.1. Određenje porezne rezidentnosti	93
5.2. Ishođenje porezne kartice	94
5.3. Korištenje porezne kartice i određenje općine / grada u koji se plaća porez.....	95
5.4. Korištenje porezne kartice i osobni odbitak stranog radnika.....	95
5.5. Popunjavanje JOPPD-a.....	95
6. Isplata neoporezivih primitaka	96
6.1. Avionski i javni prijevoz stranih radnika	96
6.2. Prehrana	97
6.3. Prigodne nagrade	97
6.4. Novčane nagrade za radne rezultate	98
6.5. Naknada za odvojeni život od obitelji	98
6.6. Smještaj stranih radnika kada više radnika boravi u istom smještaju	98
6.7. Obvezni liječnički pregledi i učenje hrvatskog jezika	99
6.8. Neoporezivi primitci agencijskih radnika.....	100
7. Netoplaća stranog radnika iz trećih zemalja koji je zatvorio bankovni račun u RH.....	100
8. Oporezivanje plaće radnika trećih zemalja koji su dobili dozvolu za boravak i rad u RH, upućivanje na rad u države članice	101
III. IZBOR IZ PROPISA	103

PREDGOVOR

Tijekom najvećeg dijela svoje novovjekovne povijesti Europa je, ponajviše zbog učestalih ratova, političkih i vjerskih progona te ekonomske oskudice, bila područje emigracija – od prvih velikih geografskih otkrića pa do masovnog naseljavanja cijelih kontinenata – kolonija u tzv. Novom svijetu, ali tijekom XX. stoljeća javlja se i obrnuti trend koji je do danas poprimio dominantna obilježja i raširio se svim zemljama Starog Kontinenta. Hrvatska se u XXI. stoljeću prvi put suočava s izazovom kako na odgovarajući način urediti status, rad i boravak sve većeg, stalno rastućeg broja migranata, državljana trećih zemalja (izvan EU-a i EGP-a) – danas je to postalo i goruće pitanje našeg tržišta rada. S više od 170.000 izdanih dozvola za boravak i rad samo prošle godine te gubitak od gotovo pola milijuna domaćeg, radno aktivnog, stanovništva u posljednja tri desetljeća, jasno je da bez stranih radnika mnoge grane naše ekonomije – od graditeljstva i turizma do prometa i prerađivačke industrije – ne bi mogle biti tako cjenovno konkurentne, odnosno funkcionalne.

Monografija *RAD DRŽAVLJANA TREĆIH ZEMALJA U HRVATSKOJ – Pravno, socijalno i porezno motrište*, autorica Hane Velaj i Anamarije Wagner predstavlja izniman pothvat – odmah nakon završetka zakonodavne procedure, zainteresiranoj znanstvenoj i stručnoj javnosti prezentiran je trenutačno važeći sustavni prikaz pravnoga, poreznog i socijalnog tretmana radnika – državljana trećih zemalja u Republici Hrvatskoj.

Sadržajno, djelo se izdvaja ne samo po sistematičnosti nego i po vrijednom doprinosu u rasvjetljavanju prijepornih pitanja. Autorice argumentirano skreću pozornost na pravne nedosljednosti, pritom predlažući odgovarajuća rješenja ili iznose vlastita stajališta u slučajevima gdje rješenje nije samorazumljivo. Time djelo nadilazi puko deskriptivno izlaganje i zadobiva znanstvenu dimenziju, osobito u onim dijelovima gdje koriste stručni i znanstveni instrumentarij za problematizaciju razmatranih ključnih motrišta tretmana radnika iz trećih zemalja.

I odmah u prvi plan izbija jednostavan zaključak: naš sustav još uvijek previše podsjeća na labirint, a premalo na strateški osmišljen i promišljen sustav useljeničke politike usklađene sa stvarnim potrebama tržišta rada. Želeći na znanstveno-praktičan način unijeti više jasnoće i pomoći poslodavcima, radnicima, ali i državnoj i javnoj upravi u snalaženju s ovom, za nas još uvijek uvelike novom problematikom, autorice svojim analitički utemeljenim pristupom zainteresiranoj javnosti približavaju problematiku uređenja radnog odnosa državljana trećih zemalja u Republici Hrvatskoj danas, koja je od svojih početaka 1991. godine (*Zakon o kretanju i boravku stranaca*), preko prvoga modernog *Zakona o strancima* 2004. godine pa sve do najnovijih izmjena iz 2026. godine – više priča o sustizanju, a ma-

nje ili uopće nije dugoročno strateški planirana; zakonodavac neprestano pokušava odgovoriti na dinamične potrebe tržišta rada i obveze usklađivanja s pravnom stečevinom Europske unije. Pritom svaka promjena donosi nove procedure, nove uvjete, a često i nove nejasnoće.

Primjerice, godišnja kvota, koja je dugo godina bila temelj modela, napuštena je 2021. godine jer se pokazala previše krutom – potreba za radnom snagom nastajala bi i mijenjala se tijekom godine, a sustav nije mogao reagirati. Umjesto toga uveden je test tržišta rada i mišljenje Hrvatskog zavoda za zapošljavanje. Riječ je o sustavu koji zvuči logično, no u stvarnosti, s obzirom na kronični manjak radnika u nizu sektora, ovaj test često postaje pukom formom koja usporava cijeli proces. Autori posebno ističu problem teritorijalnih ograničenja – državljanin treće zemlje može raditi samo na području policijske uprave za koju je proveden test tržišta rada ili gdje je određeno zanimanje deficitarno. Ovo je logičan pokušaj sprječavanja zlouporaba, ali u praksi može ozbiljno ograničiti mobilnost radne snage.

Porezna i socijalna motrišta koje kritički analizira Anamarija Wagner otvaraju dodatna pitanja; od prijave na mirovinsko i zdravstveno osiguranje, preko ishođenja OIB-a, do složenih pitanja porezne rezidentnosti – sustav je prilično složen i često teško prohodan za one kojima je namijenjen; posebno ako dolaze iz udaljenih područja gdje su navikli na drugačiji pravni sustav i pravila te kulturne norme i jezik. Vrijedi razmotriti i odredbu o obveznom polaganju ispita hrvatskog jezika i latiničnog pisma, čija primjena počinje 2027. godine. Iako je razumljiva želja za integracijom stranih radnika, postavlja se pitanje razmjernosti: Je li realno očekivati od sezonskog radnika koji u Hrvatskoj provede tri mjeseca godišnje da uči hrvatski jezik?

Ono što iz ovog teksta posebno zabrinjava jest podzakonska regulativa koja ponekad nadilazi okvire zakona – poput obveze prilaganja potvrde o zdravstvenom stanju i cijepnom statusu uvedene Pravilnikom, a ne Zakonom. Ovo nije samo nomotehnički propust nego i potencijalno ugrožava pravnu sigurnost stranih radnika i poslodavaca.

Monografija autorica Velaj i Wagner nije tek puka pregledna znanstvena knjiga – ona je i svojevrsna opomena da sustav moramo pojednostaviti, učiniti transparentnijim i, naposljetku, humanijim. S druge strane, Hrvatska hitno treba cjelovitu demografsku, pa i useljeničku strategiju, a ne tek reaktivne izmjene zakona u pojedinim sektorima. Potrebno nam je digitalizirano, učinkovito i predvidljivo upravljanje procedurama i sustav koji će privući radnike višeg stupnja obrazovanja, specijalizacije i stručnosti, a koji bi sudjelovali u stvaranju veće dodane vrijednosti. Nadalje, potrebno je uvesti jasne, precizne i mjerljive kriterije u odlučivanju; općenito – mjerilo ekonomske učinkovitosti migracija: koliko košta ovakav „uvoz“ radnika iz trećih zemalja, njihov prihvata i integracija, naspram novostvorene vrijednosti koju generiraju, i specijalno – koliko se brzo i uspješno pojedinci integrišu u novu sredinu i prihvaćaju domicilne vrijednosti kao svoje ako namjeravaju trajnije ostati u RH, dakako, i uz periodične revizije svakoga pojedinog slučaja na temelju kojih bi se odlučivalo o njihovom ostanku. Kad god je moguće, čitav proces treba provesti u suradnji s vlastima njihove zemlje podrijetla i uglavnom tamo

završiti, kako bi useljenici stigli s već riješenim pravnim statusom i zajamčenim zaposlenjem, bez nepotrebnog stresa i neizvjesnosti.

Stoga je ova iznimno zanimljiva, praktična, aktualna i na analitičkim postulatima utemeljena pregledna znanstvena monografija nezaobilazno štivo za sve koji se s ovom problematikom susreću u praksi, ali i za sve koji ovu problematiku žele dublje istražiti kako bi je što bolje shvatili i unaprijedili nedostatke njezine regulacije u budućnosti. Ovu monografiju pritom odlikuju i nedvojbene karakteristike znanstvene izvornosti, a koje proizlaze već iz toga što je riječ o –vremenski gledajući, prostorno i u odnosu na druge dostupne izvore koji se bave istom tematikom – umnogome jedinstvenom i cjelovitom pregledu iznimno aktualne i znanstveno podzastupljene teme, a koja će u Hrvatskoj, ako već nije, uskoro postati jedno od gorućih pitanja poslovne i pravne svakodnevice. Autorice su već afirmirane u području pravnog uređenja rada stranaca u Hrvatskoj, ova monografija jest objedinjenje dosadašnjih spoznaja, jezgrovit prikaz trenutnog uređenja (*de lege lata*), ali i naznaka puta kojim treba poći pri budućim izmjenama izložene pravne regulative (*de lege ferenda*).

Zaključno, ocjenjuje se da ova monografija, osim nesporne stručne vrijednosti i praktične primjenjivosti, zadovoljava kriterije preglednoga znanstvenog rada, pritom s jasno izraženim elementima izvornosti. Sustavnošću pristupa, sadržajnim obuhvatom te razradom pravne materije odnosno njezinom analitičkom i kritičkom interpretacijom, monografija *RAD DRŽAVLJANA TREĆIH ZEMALJA U HRVATSKOJ – Pravno, socijalno i porezno motrište* predstavlja vrijedan znanstveni doprinos u području javne uprave te radnoga, socijalnog i poreznog prava.

Prof. dr. sc. Nenad RANČIĆ, dipl. iur. i drugi recenzenti